

,Hij was vrolijk maar werd gesloopt door de bezetting'

Duits eerbetoon aan joodse fotograaf Tahl

■ WINSCHOTEN – Toen in 1945 de bevrijders kwamen was Winschoten Winschoten niet meer. Meer dan vierhonderd joden waren weggevoerd en vermoord. Slechts enkelen hadden de terreur van de nazi's overleefd. Gustav Alexander Tahl was zo iemand. Hij had ondergedoken gezeten in zijn eigen fotozaak, in de Torenstraat.

Al die jaren in angst hadden zijn lichamelijke en geestelijke krachten enorm aangetast maar hij was nog in leven. Hij was een opmerkelijk man, een grote doorzetter ook, die zijn loopbaan als fotograaf in Oldenburg was begonnen. In deze stad is nu een tentoonstelling aan Gustav Alexander Tahl gewijd, met de titel 'Der rollernde Fotograf'. De dochter, Margot Rozema-Tahl, woont nog altijd in Winschoten en ze is maar wat blij met dat eerbetoon aan haar vader.

Door Marcel Looden

Deze week bezochten zij, haar man en vrienden en kennissen de opening van de tentoonstelling, in het Schloss Oldenburg. De bezoeker stuit in de eerste zaal op foto's van de familie, ook van de zaak in Winschoten. In de grote zaal zijn honderd-

zestien kiekjes van Gustav Tahl zelf te zien. Foto's van Oldenburg en directe omgeving die hij maakte in de jaren tussen 1920 en 1935. De 81-jarige dochter is geroerd door de vele aandacht voor de 'Rollernde Fotograf'. „Mijn vader had in die tijd zo'n motorroller, een voorloper van de motor. Daarop reed hij, vandaar die bijnaam. Ja, ik ben erg blij met deze tentoonstelling, het had eerder moeten gebeuren. Het is jammer dat mijn zusters Mädie en Gerda en onze dochter het niet meemaken. Zij zijn overleden.”

Mevrouw Rozema-Tahl werd geboren in het jaar dat haar vader zijn loopbaan in Oldenburg begon. Hij was 26 en had al een bewogen leven achter zich. Geboren in Roemenië, had de joodse Gustav als onderdaan van de Habsburgmonarchie tijdens de Eerste Wereldoorlog tegen de Russen moeten vechten. „Hij is in het begin van de oorlog gevangen genomen en is toen in alle delen van Rusland geweest”, vertelt zijn dochter. „Ook in Wladiwostok. Hij was als gevangene zelfs in dienst van de hoffotograaf van tsaar Nicolaas, toen kwam hij dus al in aanraking met de fotografie.”

Na de oorlog vertrok hij naar

▲ In 1944 vierden Gustav en Margerethe Tahl de vijftiengste verjaardag van hun huwelijk. Winschoten was bezet maar de ondergedoken fotograaf wilde het feest per se vieren en dat gebeurde ook. Het bijbehorende kiekje werd ook gemaakt. Links op de foto moeder Margarethe, naast haar Gustav Alexander. Dan de dochters Eleonore (die door iedereen Mädie werd genoemd) en Gerda. Rechtsboven de oudste dochter Margot en uiterst rechts zoon Friedel. Foto: Familie Rozema-Tahl

Duitsland. In Buxtehude leerde hij zijn vrouw Margerethe kennen en samen begonnen ze in Oldenburg aan een nieuw leven. Gustav koos voor de fotografie en bleek al snel een goede keuze gemaakt te hebben. „Hij had op een bepaald moment drie zaken in de stad. Mijn vader was altijd op pad.

Hij maakte huwelijksreportages, foto's voor bedrijven. In Oldenburg woonden in die tijd erg veel joden.”

Die joodse burgers kregen het moeilijk toen Hitler aan de macht kwam. Ook de zakenman Tahl kreeg met steeds meer belemmeringen te maken en in 1936 namen hij en

zijn vrouw het grote besluit om het vaderland te verlaten. Ze kozen voor Winschoten, waar toen in de Torenstraat een Duitse fotograaf woonde. „Die wilde terug naar Duitsland. Mijn vader en hij hebben geruild maar die man heeft ons wel bedonderd. We begonnen daar met helemaal niks maar kregen hulp van een bank in Winschoten en al snel draaide de zaak wel goed. Foto Modern, zo heette onze winkel. Vraag maar aan de oudere Winschoters, die weten het nog wel.”

Dochter Margot had het moeilijk met de verhuizing. Haar jeugd lag in Oldenburg, daar woonden ook haar vriendinnen. Haar broer Friedel en zussen Mädie en Gerda waren jonger en bezochten in Winschoten wel de school. Voor allen veranderde de wereld toen de Duitsers kwamen. „Mijn vader werd eerst tewerkgesteld maar dat kon hij niet aan. Hij is teruggekomen en uiteindelijk ondergedoken. Hij zat bij ons thuis, boven. Wij konden gewoon over straat waren, mijn moeder was immers arisch. Maar dat was natuurlijk een erg moeilijke tijd. Mijn broer runde de zaak, hij was pas achttien. We hebben geluk gehad dat ze ons huis nooit doorzocht hebben.”

Gustav bleek na de oorlog veel geleden te hebben. „Hij was een vrolijk mens, een doorzetter. Maar de bezetting heeft hem wel gesloopt. Lichamelijk maar ook geestelijk. Hij was in Rusland ook al erg ziek geweest maar toen hij was nog jong. Maar na de bezetting werd zijn gezondheid niet meer goed. Hij is in 1954 overleden.” Friedel zette de fotozaak vele jaren voort, inmiddels is de zaak in de Torenstraat er niet meer. De oudste dochter bleef met haar man in Winschoten wonen.

Vorig jaar reisde ze naar Oldenburg om daar een tentoonstelling over de joodse geschiedenis van de stad te bezoeken. „Er was ook een gedenkboek verschenen met daarin een foto van onze familie. Heel indrukwekkend. Er is enorm veel werk verzet om van alle joodse burgers de gegevens te krijgen.” Farschid Ali Zahedi, een Iraanse vluchteling, had een groot deel van die klus verricht. Hij was het ook die de familie benaderde met het idee om een expositie uitsluitend en alleen aan Gustav Alexander Tahl te wijden. Hij kreeg toestemming en alle medewerking en zo kan tot 17 maart in het Schloss Oldenburg het werk van deze opmerkelijke fotograaf worden aanschouwd. *JD 26-1-02*